

Григорій Охріменко, Ігор Маркус,
Володимир Савицький

АРХЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ ІВАНИЧІВСЬКОГО РАЙОНУ

с. Бужанка

В уроч. Журитин – поселення культури лійчастого посуду площею 60x100 м, відкрите М. Корзонюком, обстежене Г. Охріменком і П. Заклектою.

За селом недосліджений «Марків Курган», біля нього є ще два кургани. В уроч. Замогили – два великі, а на південь від села, в лісі – один (менший) курган.

У південній частині села – давньоруське селище, відкрите Г. Охріменком 1979 року.

На захід від села – поселення культури лійчастого посуду, відкрите під час розвідок М. Корзонюка, П. Заклекти та Г. Охріменка.

Джерела

1. Кучінко М. М., Охріменко Г. В. Археологічні пам'ятки Волині / М. М. Кучінко, Г. В. Охріменко. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – Луцьк : Вид-во ВДУ «Вежа», 1995. – С. 120.
2. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 186.

с. Бужковичі

У селі 1967 року випадково знайдено крем'яну сокиру культури кулястих амфор. Артефакт зберігається у Львівському історичному музеї.

Джерела

1. Кучінко М. М., Охріменко Г. В. Археологічні пам'ятки Волині / М. М. Кучінко, Г. В. Охріменко. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – Луцьк : Вид-во ВДУ «Вежа», 1995. – С. 120.
2. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 186.

с. Верхнів

На території села знайдено фрагменти кераміки ранньозалізного часу.

Джерела

1. Кучінко М. М., Охріменко Г. В. Археологічні пам'ятки Волині / М. М. Кучінко, Г. В. Охріменко. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – Луцьк : Вид-во ВДУ «Вежа», 1995. – С. 120.
2. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 186.

с. Грибовиця

За селом був курган, з якого походить крем'яне вістря списа городоцько-здовбицької культури. Біля села 5 курганів невизначеного часу.

Джерела

1. Кучінко М. М., Охріменко Г. В. Археологічні пам'ятки Волині / М. М. Кучінко, Г. В. Охріменко. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – Луцьк : Вид-во ВДУ «Вежа», 1995. – С. 120.
2. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 186.

с. Гряди (кол. Калусів)

За селом був курган, розкопаний в 1930-х роках, з якого походить сокира городоцько-здовбицької культури.

Джерела

1. Кучінко М. М., Охріменко Г. В. Археологічні пам'ятки Волині / М. М. Кучінко, Г. В. Охріменко. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – Луцьк : Вид-во ВДУ «Вежа», 1995. – С. 120.
2. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 186.

с. Заставне (кол. Жджари)

На східній околиці – неолітичне поселення, відкрите Г. Охріменком у 1978 р. На першій наддугувій терасі правого берега Західного Бугу – залишки поселення VII–VI ст. до н. е.

На території села відомі два давньоруські городища – в селі і в лісі.

Джерела

1. Крушельницька Л. І. Північне Прикарпаття і Західна Волинь за доби раннього заліза / Л. І. Крушельницька. – К. : Наук. думка, 1976. – С. 60.
2. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 186.

сmt Іваничі-1

На острові р. Лути (уроч. Монастир) знайдено бронзові хрестинкопії та іконки давньоруського часу.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 186.

сmt Іваничі-2

Поблизу селища на піщаній дюні – поселення городоцько-здовбицької культури, обстежене О. Цинкаловським 1936 року. Поблизу був курган цієї культури, розкопаний в 1930-х роках. Непода-лік знайдено вістра списа городоцько-здовбицької культури.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 186.
2. Сवेशніков І. К. Історія населення Передкарпаття, Поділля і Волині в кінці III – на початку II тисячоліття до н. е. / І. К. Сवेशніков. – К. : Наук. думка, 1974. – 208 с.

с. Кречів

На піщаній дюні за селом – мезолітична стоянка, на якій зібрано крем'яні та обсидіанові пластини, вістра стріл, скребачки.

На схід від села (уроч. Млинець) на піщаному підвищенні розвідкою О. Цинкаловського в 1930-ті рр. виявлено неолітичне поселення. Там знайдено велику посудину та кілька крем'яних сокир. Матеріал зберігається у Львівському історичному музеї.

У лісовому уроч. Лисячі нори (в долині Західного Бугу) – сліди поселення культури лійчастого посуду.

На піщаних дюнах правого берега Західного Бугу розташоване поселення городоцько-здовбицької культури. 1933 року О. Цинкаловським на ньому зібрано крем'яні знаряддя праці та кераміку.

На великому пагорбі правого берега р. Західний Буг за 1,5 км у північному напрямку від села – поселення стжижовської культури, відкрите О. Цинкаловським 1938 року. Зібрано крем'яні знаряддя праці, відщепи та фрагменти кераміки. Неподалік був курган, розкопаний місцевими жителями, в якому знайдено кераміку та крем'яну свердлену сокиру стжижовської культури.

У західній частині села над р. Західний Буг розташоване поселення поморської культури ранньозалізного віку, відкрите М. Пелещишиним 1977 року.

У селі знайдено давньоруські шиферні прясла.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 187.
2. Пелещишин Н. А. Разведки на Буге / Н. А. Пелещишин, И. Р. Михальчишин // Археологические открытия 1977 г. – М., 1978. – С. 370–371.
3. Synkałowski A. Materiały do pradziejów Wołynia i Polesia Wołyńskiego / A. Synkałowski. – Warszawa, 1961. – S. 43.

с. Кропивщина

На території села був курган, розкопаний О. Цинкаловським у 1930-х роках. Під насипом виявлено скорчений кістяк, а біля нього кам'яну свердлену сокиру і кераміку городоцько-здовбицької культури.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 187.
2. Synkałowski A. Materiały do pradziejów Wołynia i Polesia Wołyńskiego / A. Synkałowski. – Warszawa, 1961. – S. 43.

с. Лежниця

За 0,5 км на південний захід від села на високому мисі правого берега Західного Бугу в уроч. Чуб – багаточислове поселення, відкрито в 1930-х роках. Досліджувалося М. Пелещишином у 1960-ті рр. Виявлено матеріали культури лійчастого посуду (наземні та заглиблені житла, фрагменти посуду, кам'яні та кістяні вироби), кераміку стжижовської культури, кераміку та кістяний псалій лежницької групи ранньозалізного віку, а також ранньословянські II ст. н. е. та давньоруські (X–XI ст.) артефакти.

За 1 км на південь від села розташоване поселення тшинецько-комарівської культури. Відкрито й обстежене І. Михальчишином 1978 року. Повторні розвідки проведені Г. Охріменком 2011 року.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 187.
2. Пелещишин М. А. Поселення культури лійчастого посуду біля с. Лежниця на Волині / М. А. Пелещишин // Археологія. – 1966. – Т. 20. – С. 146–157.
3. Пелещишин Н. А. Разведка на Буге и Верхнем Днестре / Н. А. Пелещишин, И. Р. Михальчишин, О. М. Корчинский // Археологические открытия 1978 г. – М., 1979. – С. 385.

с. Литовеж

У напрямку південного сходу від села на високому мису р. Західний Буг на площі близько 110x220 м зібрано знахідки різних епох. Матеріали поселення культури лійчастого посуду представлені уламками посуду та крем'яними виробами – розвідки О. Цинкаловського у 1930-х роках, В. Ауліха, В. Барана і М. Пелещишина у 1960-х роках. Матеріали з розвідки В. Ауліха і В. Барана зберігаються в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича.

На правому березі р. Західний Буг (уроч. Куминка) розвідками Г. Охріменка 1979 року виявлено сліди неолітичного поселення лінійно-стрічкової кераміки та культури лійчастого посуду.

На піщаній дюні берега Західного Бугу – поселення стжижовської культури, обстежене О. Цинкаловським 1931 року.

Поблизу хутора 1936 року випадково відкрито ґрунтове поховання в гробниці з кам'яних плит. Інвентар складався з крем'яної

шліфованої сокири та двох орнаментованих чорних посудин культури кулястих амфор.

На південній околиці села над Бугом – частково зруйноване кар'єром двошарове (?) поселення, на якому І. Михальчишин 1973 року виявив матеріали культур Зимне-Злота, маліцької та тшинецько-комарівської.

В уроч. Корчунок за 2,5 км на південний схід – поселення культури лійчастого посуду, виявлене розвідками Г. Охріменка 1979 року.

В уроч. Старе село – поселення ранньозалізного віку VII–V ст. до н. е.

1966 року І. Русановою відкрито два ранньослов'янські поселення: перше на мисі корінного берега Бугу, друге – нижче по течії, на вигині ріки. На мисовому виступі ріки в уроч. Замок – давньоруське городище, а біля нього – селище.

Джерела

1. Археологічні пам'ятки Прикарпаття і Волині кам'яного віку / І. П. Герета, Р. Т. Грибович, Л. Г. Мацкевий та ін. ; відп. ред.: О. П. Черниш. – К. : Наук. думка, 1981. – С. 187–188.
2. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 187–188.
3. Synkałowski A. Materiały do pradziejów Wołynia i Polesia Wołyńskiego / A. Synkałowski. – Warszawa, 1961. – S. 39.

с. Михалля

На мисі високого берега Західного Бугу – двошарове поселення стжижовської культури та ранньозалізного часу.

На території села був курган, пізніше розораний, з якого походять крем'яні сокири та кераміка, орнаментована шнуром.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 188.

с. Мишів

В уроч. Млин – сліди давньоруського поселення з напівземлянками та керамікою.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 188.

с. Млинище

У західній частині села на піщаній дюні І. Михальчишиним та М. Пелещишиним виявлено поселення стжижовської культури.

У лісі поблизу села був ґрунтовий могильник з кремаційними похованнями в урнах лужицької культури, досліджений у 1931–1934 рр. О. Цинкаловським. Розкопано понад 40 поховань, виявлено посуд та прикраси з бронзи.

Над Західним Бугом – сліди давньоруського селища. Ще одне селище розташоване на полі з боку с. Петрового.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 188.
2. Пелещишин Н. А. Разведки на Буге / Н. А. Пелещишин, И. Р. Михальчишин // Археологические открытия 1977 г. – М., 1978. – С. 370–371.

с. Мовники

На південний захід від села на правому березі Західного Бугу – багаточислове поселення. Під час розвідок П. Заклекта, М. Кучинко та Г. Охріменко зібрані матеріали культур лінійно-стрічкової кераміки, лійчастого посуду, кулястих амфор. На території села – матеріали доби бронзи, ранньозалізного віку, періоду Давньої Русі.

У лісі (уроч. Туриця) над Західним Бугом – кілька великих курганів.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 188–189.

с. Осмиловичі

На території села було кілька курганів. З одного, розораного 1934 року й обстеженого О. Цинкаловським, походить крем'яна сокира і наконечник списа городоцько-здовбицької культури.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 189.

с. Павлівка

На околиці села – знахідки епохи бронзи. Під час розвідок Г. Охріменка 2011 року зібрано кераміку стжижовської та городоцько-здовбицької культур.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 189.

с. Петрове (кол. Цуцнів)

У полі за селом – високий курган.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 189.

с. Соснина (кол. Бискупичі Шляхетські)

На території села – поселення культури лійчастого посуду.

У селі випадково знайдено скарб, до якого входили срібна гривна, дві сережки і срібні празькі гроші XIV ст. (42 монети).

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 189.

с. Старосілля

За селом на піщаній дюні в уроч. Оверки – поселення волинської неолітичної культури, відкрите О. Цинкаловським 1935 року. Зібрано крем'яні вироби та кераміку.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 189.

с. Тетянин

Над р. Лугою – давньоруське селище. Виявлено напівземлянки, з яких походить кераміка та залізні наконечники списів.

Джерела

1. Охріменко Г. В. Населення Волині в праісторичні часи (розвиток матеріальної і духовної культури) : монографія / Г. В. Охріменко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2004. – С. 189.